

ТАВДУГААР БҮЛЭГ

АНГИ, САЛБАРЫН МАШИНТАЙ ЖАГСААЛ

Нийтлэг үндэслэл

131. Дэлгээ жагсаалд анги, салбаруудын машинуудыг машины шугамд нэг эгнээнд салаадын буюу ротын цувааны шугамд, машин болон салбаруудын хооронд дүрмээр, эсхүл захирагчаас тогтоосон завсар зайг авахуулан жагсана. Энэ үед бие бүрэлдэхүүн машин дээр байрласан болон нэг буюу хоёр эгнээ дэлгээ жагсаалаар, эсхүл салаад /рот/-ын цувааны шугамд жагссан байх бөгөөд сүүлчийн эгнээ нь машинаас урагш 3 алхам зайтай байна. Жагсаалд жолооч нар салбартаа жагсана.

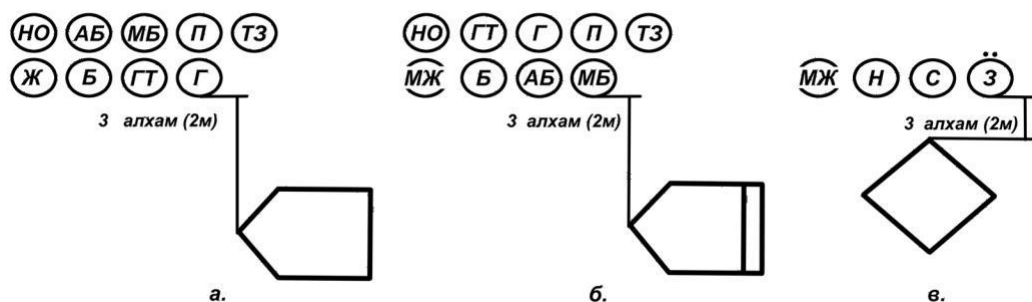
132. Аяны жагсаалд машинуудыг салбар дотор нь цуваагаар, дүрэмд эсхүл захирагчаас тогтоосон завсар, зайг авахуулан жагсаана.

133. Бие бүрэлдэхүүнийг явган цэргийн байлдааны машин, хуягт тээвэрлэгч болон бусад машинуудад суулгахаас өмнө буунд сумтай байгаа эсэх, хэрэв хөдөлгөөнийг сумласан буутай үйлдэх бол гал хамгаалагчаа хаасан эсэхийг шалгаад бууны жадыг авахуулж /эвхүүлж/, шаардлагатай бол цэргийн алба хаагчдыг машинуудад хуваарилан, цэргийн материал хэрэгслийг ачих, буулгах болон суух, буух журмыг зааж өгнө.

134. Машин бүрт офицер, ахлагч болон түрүүч нараас машины ахлаачийг томилох бөгөөд түүнд машин дээр байгаа бүх бүрэлдэхүүн, жолооч захирагдана. Машины ахлаач нь машины жолоог бусдад шилжүүлэхийг хатуу хориглоно.

Ахлах захирагч /дарга/-ийн өгөх дохиог салбарын захирагч, машины ахлаач /томилогдсон хянагч/ хянаана.

Хөдөлгөөний үед тэвшний хашлаганы бэхэлгээ, арын машин, чирч яваа техник эсхүл явган цэргийн байлдааны машины хаалганы түгжээг хянах хянагчийг томилно.

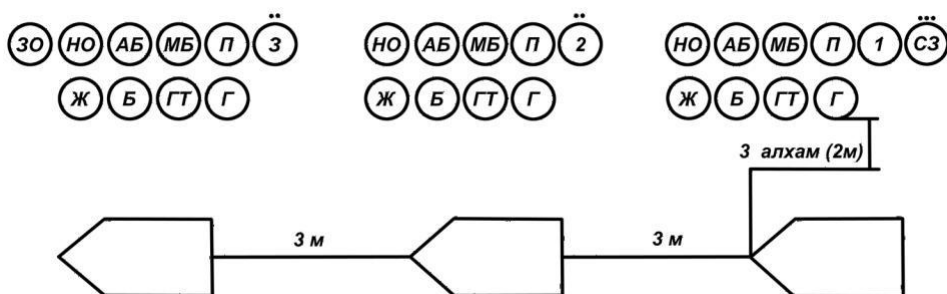

Зураг 35. Тасаг болон танкийн тоотын жагсаал а. Хуягт тээвэрлэгчийн урд б. Явган цэргийн байлдааны машины урд в. Танкийн урд

135. “МАШИНДАА” команд /дохио/-аар явган цэргийн байлдааны машин, хуягт тээвэрлэгч, автомашин ба танк дээр явах бие бүрэлдэхүүн машиныхаа ард 39 дүгээр зурагт үзүүлсний дагуу жагсана.

Энэ үед зөвхөн томилогдсон цэргийн алба хаагч хаалгыг онгойлгож,

машины жолооч нь шаардлагатай бол арын хашлагыг буулгана.

Зураг 36.

Салааны бие бүрэлдэхүүн машины урд хоёр эгнээ жагсаалаар, машинууд шугамд жагссан байдал

136. **“МАШИНДАА”** командаар танкийн тоот нь танкийн урд нэг эгнээ жагсана. Танкийн дарга нь баруун гинжнээс урагш 2 алхам зайд, бусад нь түүний зүүн гарт зогсоно /Зураг 39 “Г”/.

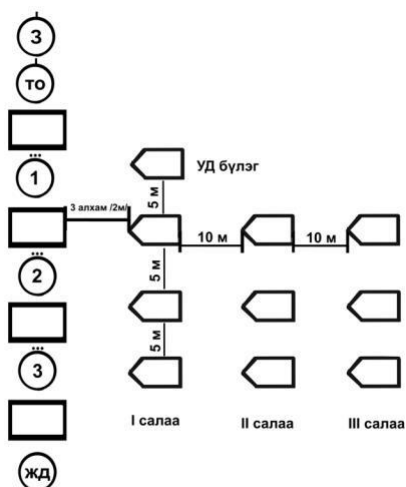
137. Бие бүрэлдэхүүнийг дараах журмаар машинд суулгана:

137.1. явган цэргийн байлдааны машин, хуягт тээвэрлэгчид-хаалга, нээлхийгээр,

137.2. машинд-баруун, зүүн болон хойт талаас, битүү бүрхүүлтэй машинд-хойт талаас.

137.3. бусад машинд бие бүрэлдэхүүнийг аль тохиромжтой талаас нь суулгана.

Замын баруун гар талд зогсож байгаа машинд зүүн гар талаас нь суулгахыг хориглоно.

Зураг 37.

Ротын бие бүрэлдэхүүн машины урд, машинууд салааны цувааны шугамд жагссан байдал

138. “**СУУ**” дохиогоор бие бүрэлдэхүүн машинд сууж өөрсдийн байрыг эзэлнэ.

Суух үед дугуй, гинж, гишгүүр болон бусад тоноглолыг ашиглаж, бууг аль болох тохиромжтой байдлаар барьж, харин пулемёт буюу бусад хүнд бууг дамжуулан өгч сууна. Суусныхаа дараа бууг өвдөгний хооронд авч хоёр гараараа барина. Багаж хэрэгсэл, үүргэвчийг захирагчийн заавраар машинд байрлуулна.

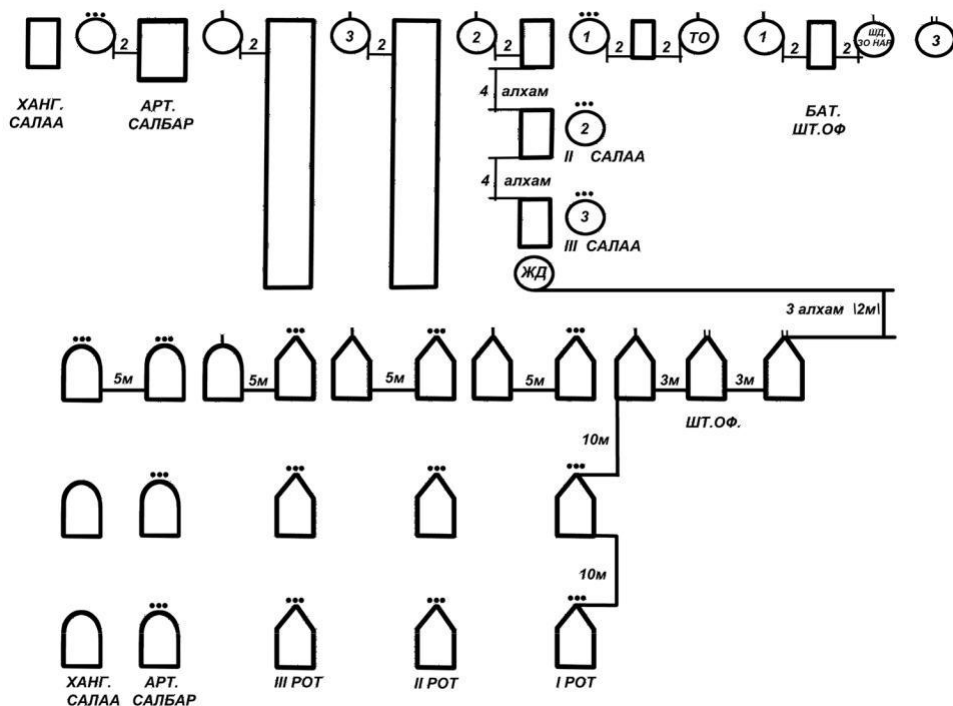
Захирагч нь бие бүрэлдэхүүний сууж байгаа байдалд хяналт тавьж, суулгаж дуусгаад хаалга /нээлхий/, хашлагын түгжээг шалгаж байраа эзэлнэ.

139. Танкийн тоот нь “**СУУ**” дохиогоор захирагч бууны наводчик нар зүүн талаас, сумлагч баруун талаас, танкийн захирагчийн нээлхийгээр, механик жолооч урд нээлхийгээр орж тус тус байраа эзэлнэ.

140. Десантын бүрэлдэхүүнийг танкийн хажуугаас эсхүл араас нь суулгана. Десантаар яваа салбарын захирагч нь бие бүрэлдэхүүнийг танк дээр суулгах, байрлуулах журмыг мөрдөх талаар танкийн захирагчийн өгсөн зааврыг биелүүлж, сууж дуусмагц түүнд болон шууд захирах даргадаа илтгэнэ.

Танк дээр десантаар суусан цэргийн алба хаагчид нь аюулгүйн арга хэмжээг сахина.

141. Анги, салбарын хөдөлгөөнийг эхлүүлэхийн тулд урьдчилан “**ХӨДӨЛГҮҮР АСАА**” дохио өгнө. Энэ дохиогоор машины хөдөлгүүрийг асааж халаана.

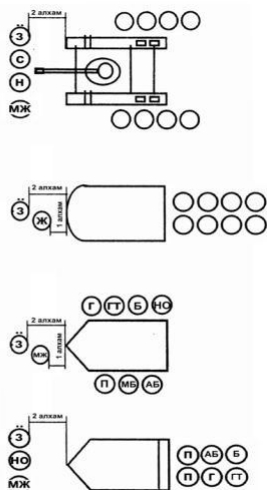

Зураг 38.

Бие бүрэлдэхүүн нь машины өмнө жагссан-батальоны жагсаал.

Бие бүрэлдэхүүн болон машинууд-ротын цувааны шугамд жагссан байдал

“МАРШ” дохиогоор бүх машин жагсаалын хэлбэрээ хадгалан хөдөлгөөнөө зэрэг эхлэх бөгөөд эсхүл захирагчийн дохиогоор жагсаалаа хувирган хөдөлгөөний явцад тогтоосон завсар, зайг авна

Зураг 39.

Бие бүрэлдэхүүнийг машинд суулгахаар жагсаах

- а. ЯЦБМ-ы арын хаалгаар
- б. ХТ-ийн нээлхийгээр
- в. Машины хойд талаас
- г. Танкинд сууж явах байдал

Хэрэв цуваанд машинуудын хооронд 10м-ээс бага зайтай байвал машинууд нь тогтоосон зайгаа авч дэс дараалан хөдөлнө.

Хөдөлгөөн үйлдэх журам, хөдөлгөөний хурд, их, бага амралтыг Байлдааны дүрмийн заалтын дагуу тодорхойлно.

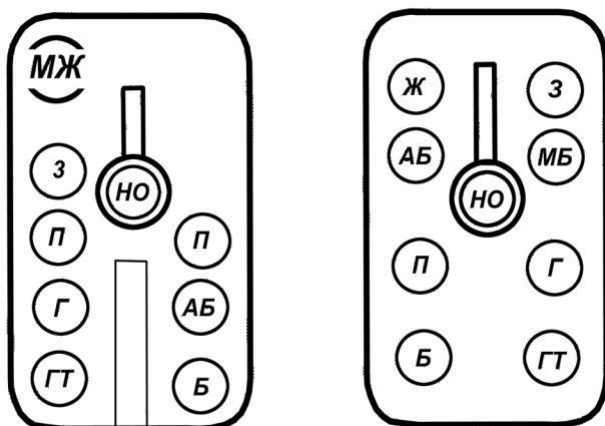
Машинуудын хоорондын зай нь хурд, хөдөлгөөнөөс шалтгаалан 25-50м байж болно.

Хоорондын зайг өөрчлөхийн тулд “Зайгаа-ИХЭСГЭ”, “Зайгаа-БАГАСГА” дохио өгнө.

Хөдөлгөөн дунд эргэлтийг чиглүүлэгч машины араас ээлж дараалан эсхүл бүх машин нэг зэрэг гүйцэтгэж болно.

Цувааны машинуудыг ээлж дарааллуулан эргүүлэхийн тулд “АНХААР”, миний хийснийг-ХИИ” дохио өгнө.

Энэ дохиогоор түрүүчийн машин нь хурдаа асааж эргэн эсрэг чиглэлд хөдөлгөөнөө үргэлжлүүлнэ.

Зураг 40.

- а) Явган цэргийн байлдааны машинд
- б) Хуягт тээвэрлэгчид

Бүгдийг нэгэн зэрэг баруун /зүүн/ тийш эсхүл бүтэн /180 хэм/ эргүүлэхийн тулд **“Бүгд баруун /зүүн/ тийш-ЭРГЭ /Бүгд-ЭРГЭ/”** дохио өгнө. **“Бүгд баруун /зүүн/ тийш-ЭРГЭ”** дохиогоор машинууд хөдөлгөөн дундаа заасан зүг рүү нэг зэрэг эргэж, шинэ чиглэлд хөдөлгөөнөө үргэлжлүүлнэ. **“Бүгд-ЭРГЭ”** дохиогоор машин бүр хоорондын зайг баримтлан зогсож, зүүн гар дагаж эргэн эсрэг чиглэлд хөдөлгөөнөө үргэлжлүүлнэ. Хөдөлгөөний явцад цуваа зам чөлөөлөх шаардлагатай үед **“Баруун тийш-БОЛ”** дохио өгнө. Энэ дохиогоор цуваа замын баруун захаар хөдөлгөөнөө үргэлжлүүлнэ.

142. **“ЗОГС”** дохиогоор машинууд нь хоорондоо 10м-ээс доошгүй буюу захирагчаас тогтоосон зай авч замын баруун зах руу шахаж зогсоно. Зогсох үед замын уулзвар, гүүр, давчуу газар, төмөр замын гарц, байшингийн орц, хашааны хаалга тааралдвал тэдгээрийг чөлөөлж зогсоно. Хэрэв шаардлагатай бол зогссоны дараа **“Хөдөлгүүр-УНТРАА”** дохио өгнө.

143. Бие бүрэлдэхүүнийг дараах журмаар машинаас буулгана:

143.1. явган цэргийн байлдааны машин, хуягт тээвэрлэгчээс-хаалга, нээлхийгээр;

143.2. машинаас-баруун, зүүн, хойт хашлагаар, битүү бүрхүүлтэй машинаас хойт талаар;

143.3. бусад машинаас бие бүрэлдэхүүнийг аль тохиромжтой байдлаар буулгана.

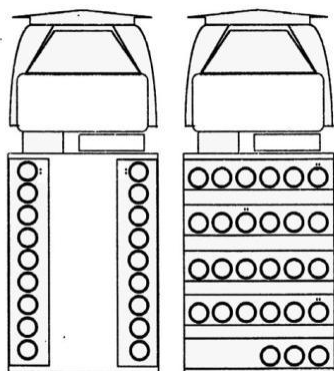
Замын баруун захад зогсож байгаа машины зүүн тал руу буухыг хориглоно. Машинаас буулгахын тулд **“МАШИНААС”** команд /дохио/ өгнө: **“Тасаг /салаа, рот/, баруун тал руу-МАШИНААС”**. Энэ командаар бие бүрэлдэхүүн машинаас бууж машины дэргэд жагсах /Зураг 41/ буюу өөрсдийн захирагчийн командаар ажиллана.

Машинаас буухдаа бууг аль тохиромжтой байдлаар барьж, харин ротын пулемёт буюу бусад хүнд бууг түрүүлж буусан цэргийн алба хаагчид шилжүүлэн өгч бууна.

САЛААНЫ ЖАГСААЛ

144. Машины шугамд жагссан салааны дэлгээ жагсаалын машинуудын хоорондын завсар 3м байна /Зураг 42.а/.

Салааг дэлгээ жагсаалаар жагсаахдаа **“Машины шугамд-МАРШ”** командаар гүйцэтгэнэ. Команд өгөөд салааны захирагч нь өөрийн машиныг салааны жагсаалын өвөр тал руу харуулж тавих бөгөөд бусад машин нь түүний зүүн талд тогтоосон завсрыг авч нэг шугамд жагсана.

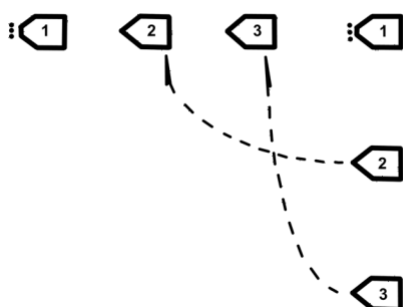
Зураг 41.
Бие бүрэлдэхүүнийг
машинд
суулгасан байдал

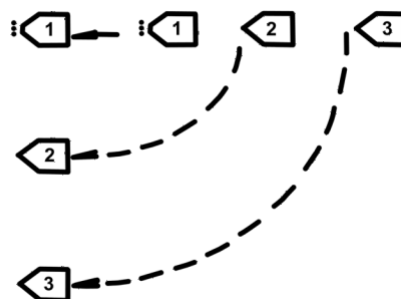
Зураг 42.
Цуваагаар
жагссан салааны
аяны жагсаал
а) хашлагын
дагуу
б) эгнүүлэн
суулгасан
байдал

145. Цуваагаар жагссан салааны аяны жагсаалын машинуудын хоорондын зай 10м, хөдөлгөөний явцад 25-50м зайтай байна /Зураг 42/. Салааг цуваанд жагсаах, машины шугамнаас цуваанд оруулж хувиргахдаа **“Цуваанд-МАРШ”** команд өгнө. Энэ командаар салааны захирагчийн машины араас салааны бусад машин дугаарынхаа дарааллаар тогтоосон зайг барьж хөдөлнө /Зураг 43/.

Зураг 43. Салааг машины шугамнаас

Зураг 44. Салааг цуваанаас машины цуваанд оруулах журам шугамд оруулах журам

Салааг цуваанаас машины шугамд оруулахдаа 145 дугаар зүйлийг баримтлан гүйцэтгэнэ /Зураг 44/.

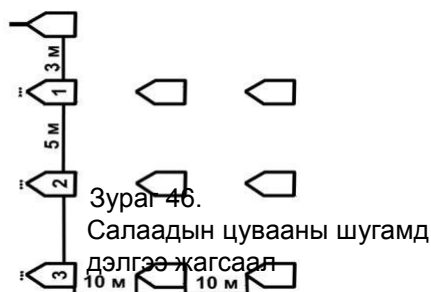
РОТ /БАТАРЕЙ, ЗАСТАВ/-ЫН ЖАГСААЛ

Ротыг дэлгээ жагсаалаас цуваанд оруулах үед ротын захирагчийн машин эсхүл нэгдүгээр салааны эхний машин хөдөлгөөнөө эхлэн заасан чиглэлд гарахад түүний араас бусад машинууд тогтоосон зайг авч, дугаарынхаа дарааллаар, эсхүл захирагчийн тогтоосон журмаар цуваанд орж хөдөлнө.

146. Ротыг цуваанаас машины шугамд буюу салаадын цувааны шугамд жагсахдаа 145 дугаар зүйлд заасан журам, командаар гүйцэтгэнэ. Энэ үед салаад нь ротын цуваанаас гарч салааны захирагчийнхаа **“Машины шугамд-МАРШ”** буюу **“Цуваанд-МАРШ”** командаар машины буюу салаадын цувааны шугамд жагсана /Зураг 45, 46/.

Зураг 45. Машины шугамд жагссан ротын дэлгээ жагсаал

Зураг 46. Салаадын цувааны шугамд дэлгээ жагсаал

Зураг 47. Цуваагаар жагссан ротын аяны жагсаал

БАТАЛЬОНЫ ЖАГСААЛ

147. Батальоны дэлгээ жагсаал нь салаадын буюу ротын цувааны шугамд жагссан байна.

Шаардлагатай тохиолдолд батальоныг машины шугамд жагсааж болно.

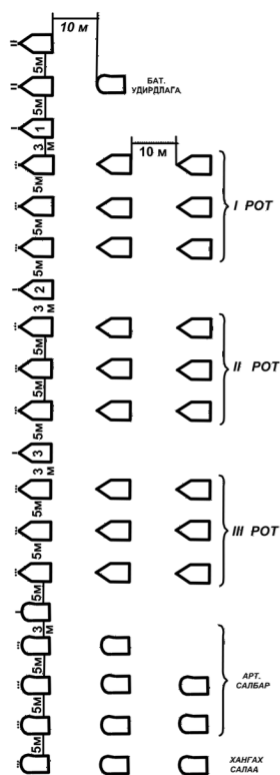
Батальоныг дэлгээ жагсаалаар жагсаахдаа **“Батальон, салаад /рот/-ын цувааны шугам /машины шугам/-д-ЖАГС”** команд /дохио/-аар гүйцэтгэнэ. Батальон нь салаадын цувааны шугамд үзүүлсний дагуу жагсах бөгөөд ротууд нь салаадын цувааны шугамд жагсана /Зураг 49/.

Батальон нь ротын цувааны шугамд ротууд нь цуваанд орж, харин машины шугамд жагсана. Ротуудын хооронд 5м завсартай байна /Зураг-50/.

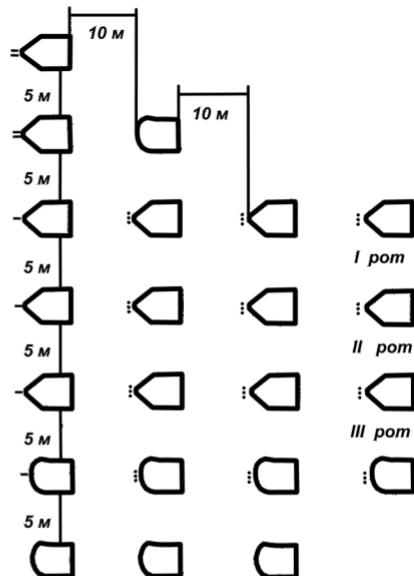
Батальоныг жагсаах үед батальоны захирагчийн болон батальоны штабын машинууд батальоны баруун үзүүрт, артиллерийн салбар болон хангах салаа нь салаа /рот/-ны цуваанд орж батальоны зүүн үзүүрт жагсана.

148. Батальоны аяны жагсаал нь түүний цуваа мөн /Зураг 51/.

Батальоныг цуваанд жагсаах үед ротууд, дэмжлэгийн салбарууд цуваанд орж захирагчийн заасан журмаар жагсана. Зогсох үед ротуудын хооронд 10м, хөдөлгөөн дунд 25-50м зайтай байна.

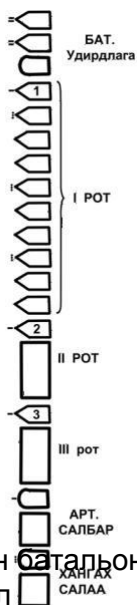

Зураг 48.
Салаадын цувааны
шугамд жагссан
батальоны дэлгээ
жагсаал

Зураг 49.
Ротын цувааны шугамд жагссан
батальоны дэлгээ жагсаал

Батальоныг аяны жагсаалаар жагсаахдаа батальоны захирагчийн тушаалаар болон **“Цуваанд- МАРШ”** командаар гүйцэтгэнэ.

149. Батальоныг дэлгээ жагсаалаас цуваанд оруулахдаа **“Цуваагаар-МАРШ”** командаар гүйцэтгэнэ.

Батальоны захирагчийн машины араас батальоны салбарууд тогтоосон зайг барьж батальоны захирагчийн заасан журмаар хөдөлнө /Зураг 51/.

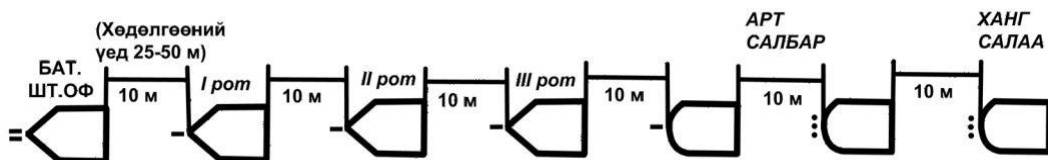
150. Батальоныг цуваанаас дэлгээ жагсаалд шилжүүлэхдээ **“Салаад /рот/-ын цувааны шугамд-МАРШ”** командаар гүйцэтгэнэ. Энэ командаар салбарууд нь жагсана /Зураг 48,49/.

50. Машины шугамд

жагссан батальоны дэлгээ жагсаал

БРИГАД /ХОРОО, ОТРЯД/-ЫН ЖАГСААЛ

151. Бригад /хороо, отряд/-ын дэлгээ жагсаал нь салаа /рот/-ны шугамд жагссан батальонууд төрөл мэргэжлийн болон хангалтын салбаруудаас бүрдэнэ.

Зураг 51.

Батальоны аяны жагсаал-цуваа

Батальонуудаас зүүн тийш төрөл мэргэжлийн болон хангалтын салбарууд дарааллаараа жагсах бөгөөд батальонуудын хооронд 10м, бусад салбаруудын хооронд 5м зайтай эсхүл Бригад /хороо/-ын Ангийн захирагч тодорхойлно.

152. Бригад /хороо, отряд/-ын аяны жагсаал нь цуваа мөн. Бригад аяны цуваанд 124 дүгээр зүйлд зааснаар жагсана.

Бригад /хороо, отряд/-ыг дэлгээ жагсаалаас цуваанд шилжүүлэх ажиллагааг анги /хороо/-ийн захирагчийн тушаалаар гүйцэтгэнэ. Тушаалд хөдөлгөөний чиглэл болон цувааны журам, бэлэн болох хугацаа, батальонуудын хоорондын зайг зааж өгнө.

Аяны жагсаалаар хөдөлгөөнийг **“Цуваанд-МАРШ”** командаар эхэлнэ. Батальоны захирагч нар мөн дээрх командыг дэс дараалан өгч батальоны хөдөлгөөнийг эхлүүлнэ.

БАЙРАН ДЭЭР БОЛОН ХӨДӨЛГӨӨН ДУНД ЁСЛОХ

153. Машин дээр байгаа бие бүрэлдэхүүн байран дээр болон хөдөлгөөний явцад ёслохдоо **“НОМХОН”** командаар цээж гарган урагшаа харж сууна. Буугүй бол хоёр гар атган өвдөгний дээд талд тавина. Буутай үед, түүнийг өвдөгний хооронд тавьж, хоёр гараар барьж сууна. **“Зэрэгц-БАНУУН ТИЙШ / ЗҮҮН ТИЙШ/”** командаар салааны захирагчаас дээших салбарын захирагч нар захирагч /дарга/-ийн зүг хараа гарган ёсолно. Бусад цэргийн алба хаагчид захирагч /дарга/-ийн зүг хараа гаргахгүй. /Зураг 41 “а”/

Хэрэв цэргийн алба хаагчид машины хөдөлгөөний чиглэл рүү харж суусан бол **“Зэрэгц-БАНУУН ТИЙШ /ЗҮҮН ТИЙШ/”** командаар захирагч /дарга/-ийн зүг хараа гаргана. /Зураг 41 “б”/

Машиныг захирагч /дарга/-ийн дэргэдүүр өнгөрмөгц, **“БОЛНО”** командаар цэргийн алба хаагчид толгойгоо эгцлэн, чөлөөтэй сууж, салбарын захирагч нар ёсолгоог буулгана.

154. Машин дээр ганцаараа сууж яваа цэргийн алба хаагч захирагч /дарга/-ийн зүг хараа гаргана.

Хэрэв цэргийн алба хаагч буугүй бол хараа гарган ёсолно. Харин буутай үед түүнийг 153 дугаар зүйлд заасны дагуу барьж явна.

Механик-жолооч, жолооч нар машин жолоодож байгаа үедээ ёслохгүй.